

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että laissa ei asetettaisi rajoituksia sen suhteen, minkäasteisessa tuomioistuimessa tai missä asiaryhmässä menettelyä voidaan käyttää. Tällaiset oikeusaste- tai asiakohtaiset rajoitukset eivät ole perusteltuja, kun tuomioistuinten ja niissä asioivien tahojen sähköiset viestiyhteydet ja tietojär-

jestelmät ovat laajentuneet ja kehittyneet. Tarve käyttää sähköistä viestintää ja automaattista tietojenkäsittelyä on yhtäläinen eri asioissa ja eri tuomioistuimissa.

Erityisesti muutostarve on tullut ilmi rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn ja hovioikeusuudistuksen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan samanaikaisesti hovioikeusuudistuksen kanssa.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Laki sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa tuli voimaan samaan aikaan kuin riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistus joulukuussa 1993. Lain mukaan asianosainen voi toimittaa haastehakemuksen ja muun asiakirjan tuomioistuimelle sähköisenä viestinä eli telekopiosanomana tai sähköpostin välityksellä taikka suorana tiedonsiirtona automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen, jos asiakirja lain mukaan voitaisiin lähettää postitse. Sähköpostitse saapui vuonna 1996 oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n mukaisissa summaarisissa asioissa 54 830 haastehakemusta 141 470:stä.

Käräjäoikeus voi riita-asiaissa lain 8 §:n mukaan antaa muun asiakirjan kuin haasteen tiedoksi asianosaiselle myös sähköisenä viestinä. Haaste ja sähköisenä viestinä tuomioistuimesta lähetettävä asiakirja voidaan myös allekirjoittaa koneellisesti. Menettely ei säännöksen mukaan kuitenkaan ole mahdollinen rikosasiassa eikä muussa tuomioistuimessa kuin käräjäoikeudessa. Nämä asia- ja tuomi-

oistuinakohtaiset rajoitukset ehdotetaan perusteettomina poistettaviksi. Rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevan ehdotuksen (HE 82/1995 vp) toteutuessa on tärkeää voida myös rikosasiassa käyttää sähköistä viestintää ja automaattista tietojenkäsittelyä samoin edellytyksin kuin riita-asiaissa. Vastaavasti hovioikeusmenettelyn uudistusehdotuksen (HE 33/1997 vp) tavoitteena on oikeudenkäynnin järjestäminen samalla tavalla keskitetyksi kuin alioikeudessa ja näin esimerkiksi lausumapyynnöt sekä kutsut valmistelun ja pääkäsittelyn istuntoihin tulee voida toimittaa samoin kuin alioikeudessa.

Lain 8 §:ssä rajoitetaan tiedonanto sähköisenä viestinä vain asianosaisiin. Myöskään tälle ei ole perusteita. Tuomioistuin kutsuu itse todistajat, jotka siis eivät ole asianosaisia. Lakia muutettaisiinkin niin, että sähköisen viestin käytön rajaus asianosaispiiriin poistettaisiin, jolloin myös todistajan tai asiantuntijan kutsuminen sähköisellä viestillä olisi mahdollista.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettavaksi ehdotetun lain 5 luvun 1 ja 19 §:n mukaan tuomioistuin voi määrätä syyttäjän an-

tamaan itse haasteen sekä kutsumaan asianomistajat ja todistajat tuomioistuimen istuntoon. Jotta nämä syyttäjänkin kutsut asianomistajalle tai todistajalle voitaisiin antaa sähköisinä viesteinä, 8 §:n säännöstä ehdotetaan myös muutettavaksi niin, että siinä ei mainita tuomioistuinta kutsun antajana.

Lain 3 §:n 3 momentin säännöksen mukaan käräjäoikeuden asian käsittelyssä pyytämän vastauksen, kirjallisen lausuman ja muun asiakirjan katsotaan saapuneen määräajassa, jos se on sähköisenä viestinä saapunut määräajan viimeisen vuorokauden kuluessa. Tässäkään ei ole perustetta rajata säännöksen soveltamista käräjäoikeuteen. On myös laissa säädettyjä menettelyjä, joissa jokin oikeuden valvomiseksi tarpeellinen, oikeudenkäyntiasiakirjan luonteinen ilmoitus tehdään tuomioistuimen niitä vastaanottamaan määräämälle henkilölle eikä tuomioistuimelle itselleen. Konkurssissa valvottavat saatavat voidaan konkurssisäännön 19 §:n (1027/1993) nojalla ilmoittaa pesänhoitajalle ja yrityksen saneerauksessa väitteet saneerausvelkoja vastaan selvittäjälle niin kuin yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 74 §:ssä säädetään. On esiintynyt epätietoisuutta, milloin viimeistään tämennyystyypisten ilmoitusten on sähköisinä viesteinä oltava perillä vastaanottajallaan, joka siis ei ole tuomioistuin. Lain 3 §:n säännöstä ehdotetaan kauttaaltaan muutettavaksi niin, että se koskisi näitäkin ilmoitusmenettelyjä.

Kun ehdotuksen mukaan mahdollistettaisiin sähköisen viestinnän käyttö sellaisissakin oikeudenkäyntiasioissa, joissa viesti lähetetään muualle kuin tuomioistuimeen, 1 §:ää sekä lain nimikettä täsmennettäisiin ja yksinkertaistettaisiin vastaavasti. Samalla tulisi mahdolliseksi käyttää sähköistä viestintää muissakin kuin yleisissä tuomioistuimissa niiden tietojärjestelmien kehitystä vastaten.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti hallituksen esitykseen 33/1997 vp sisältyvien muutoksenhakua hovioikeuteen ja asian käsittelyä hovioikeudessa koskevien lakiehdotusten kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun lain (594/1993) nimike, 1 §:n 1 momentti sekä 3 ja 8 § seuraavasti:

Laki

sähköisestä viestinnästä oikeudenkäyntiasioissa

1 §

Haastehakemus, vastaus ja muu oikeudenkäyntiasiakirja saadaan toimittaa tuomioistuimelle tai sen asiakirjan vastaanottamaan määräämälle henkilölle myös lähettämällä se telekopiona tai sähköpostina taikka automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen vastaanottajan tietojärjestelmään (*sähköinen viesti*).

3 §

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi silloin, kun se on vastaanottajan käytettävissä vastaanottolaitteessa siten, että se on tulostettavissa, tai kun automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen toimitettu asiakirja on saapunut vastaanottajan käyttämään tietojärjestelmään.

Jos 1 momentissa mainitusta ajankohdasta ei ole selvitystä, sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi sinä ajankohtana, jona se on lähetetty, jos lähettämisaikankohdasta esitetään luotettava selvitys.

Vastaus, kirjallinen lausuma tai muu oikeudenkäyntiasiakirja, joka toimitetaan tuomioistuimelle tai sen määräämälle henkilölle, on saapunut määräajassa, jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu toimenpide on suoritettu määräajan viimeisen päivän aikana.

8 §

Muu asiakirja kuin haaste voidaan oikeudenkäynnissä antaa tiedoksi sähköisenä viestinä.

Haaste ja sähköisenä viestinä lähetettävä oikeudenkäyntiasiakirja voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

Asian käsittely tuomioistuimessa tai viranomaisessa on järjestettävä niin, että jälkeenpäin on todettavissa, kuka vastaa kustakin asian käsittelyyn liittyvästä toimenpiteestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Naantalissa 19 päivänä kesäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

Laki

sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun lain (594/1993) nimiike, 1 §:n 1 momentti sekä 3 ja 8 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa

1 §

Haastehakemus, vastaus ja muu sellainen asiakirja, jonka asianomainen voi lähettää yleiselle tuomioistuimelle postitse, saadaan toimittaa *yleiselle* tuomioistuimelle myös lähettämällä se telekopiona tai sähköpostina taikka automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tuomioistuimen käyttämään tietojärjestelmään (*sähköinen viesti*).

3 §

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi *tuomioistuimelle* silloin, kun se on tuomioistuimen käytettävissä vastaanottolaitteessa siten, että se on tulostettavissa, tai kun automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tehty hakemus on saapunut tuomioistuimen käyttämään tietojärjestelmään.

Jos 1 momentissa mainitusta ajankohdasta ei ole selvitystä, *tuomioistuimelle tullut* sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi sinä ajankohtana, jona se on lähetetty, jos lähettämisaikakohdasta esitetään luotettava selvitys.

Käräjäoikeuden asian käsittelyssä pyytämän vastauksen, kirjallisen lausuman ja muun asiakirjan katsotaan saapuneen määrä-

Laki

sähköisestä viestinnästä oikeudenkäyntiasioissa

1 §

Haastehakemus, vastaus ja muu *oikeudenkäyntiasiakirja* saadaan toimittaa tuomioistuimelle *tai sen asiakirjan vastaanottamaan määräämälle henkilölle* myös lähettämällä se telekopiona tai sähköpostina taikka automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen *vastaanottajan* tietojärjestelmään (*sähköinen viesti*).

3 §

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi silloin, kun se on *vastaanottajan* käytettävissä vastaanottolaitteessa siten, että se on tulostettavissa, tai kun automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen *toimitettu asiakirja* on saapunut *vastaanottajan* käyttämään tietojärjestelmään.

Jos 1 momentissa mainitusta ajankohdasta ei ole selvitystä, sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi sinä ajankohtana, jona se on lähetetty, jos lähettämisaikakohdasta esitetään luotettava selvitys.

Vastaus, kirjallinen lausuma tai muu oikeudenkäyntiasiakirja, joka toimitetaan tuomioistuimelle tai sen määräämälle henkilöl-

Voimassa oleva laki

ajassa, jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu toimenpide on suoritettu määräajan viimeisen päivän aikana.

8 §

Käräjäoikeus voi riita-asiassa antaa muun kuin haasteen tiedoksi myös lähettämällä sen asianosaiselle sähköisenä viestinä hänen ilmoittamallaan tavalla.

Käräjäoikeus voi riita-asiassa allekirjoittaa haasteen ja sähköisenä viestinä lähetettävän asiakirjan myös koneellisesti.

Asian käsittely käräjäoikeudessa on järjestettävä siten, että jälkeempäin on todettavissa, kuka *tuomioistuimessa* vastaa kustakin asian käsittelyyn liittyvästä toimenpiteestä.

Ehdotus

le, on saapunut määräajassa, jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu toimenpide on suoritettu määräajan viimeisen päivän aikana.

8 §

Muu asiakirja kuin haaste voidaan oikeudenkäynnissä antaa tiedoksi sähköisenä viestinä.

Haaste ja sähköisenä viestinä lähetettävä oikeudenkäyntiasiakirja voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

Asian käsittely *tuomioistuimessa tai viranomaisessa* on järjestettävä niin, että jälkeempäin on todettavissa, kuka vastaa kustakin asian käsittelyyn liittyvästä toimenpiteestä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*
